

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 6 - Number: 19 p. 71-84, Spring 2022

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğretmen Adaylarının Atanamama Kaygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* *An Investigation of Guidance and Psychological Counseling Teacher Candidates' Anxiety About Various Variables*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1062098>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
24.01.2022

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
17.03.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
29.03.2022

Asya Studies

Abdulahkim Öztekin
Yüksek Lisans Öğrencisi / Muş Alparslan
Üniversitesi,
a.hakim.oztekin@gmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0002-9359-747X>

Veysel Kol
Milli Eğitim Bakanlığı,
veyselkol01@hotmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0002-1569-1460>

Kamuran Taymur
Milli Eğitim Bakanlığı,
taymurkamuran@gmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0001-5054-6739>

Erol Yaray
Milli Eğitim Bakanlığı,
erol.yaray.07531501@gmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0001-9151-3300>

Yusuf Sarıyıldız
Milli Eğitim Bakanlığı,
yusufsariyildiz47@gmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0003-1333-589X>

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu alışma için herhangi bir çıkar atışması bildirilmemiştir. Bu alışma Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 08.09.2021 tarih ve E-79906804-050.06.04-25438 belge numarası sayılı karar onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Öz

Son zamanlarda yaşanan atanamama problemi öğretmen adayları için sorun hâline gelmekte ve öğretmen adaylarının kayęı düzeylerini arttırmaktadır. Yapılan bu araştırmanın amacı atama bekleyen rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının atanamama kayęı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleminin 77'si kadın, 75'i erkek olmak üzere 152 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan Atanamama Kayęısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadaki katılımcılara ait değişkenlere kişisel bilgi formu aracılığı ile ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmada kullanılan veriler Google Formlar aracılığı ile hazırlanmış olup çevrim içi anket sistemi ile katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmada ulaşılan verilerin analizi için SPSS 25.00 paket programı kullanılmış ve veriler analiz edilmiştir. Ulaşılan verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, Tek Yönlü Varyans analizi gibi farklı istatistiksel işlemler yapılmıştır. Ulaşılan araştırma bulguları sonucunda rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının kayęı düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğuna ulaşılmıştır. Yapılan istatistiksel işlemler işığında rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının atanamama kayęı düzeyleri arasında cinsiyet, medeni durum değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmadığını yaş değişkeninin iki alt boyutunda anlamlı farklılığın olmadığına ulaşılmıştır. Ekonomik kazanç, okuldaki başarı durumu değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılığa ulaşılmış yaş değişkeni açısından sadece atanamama korkusu alt boyutunda anlamlı farklılığa ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atanamama Kayęısı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Öğretmen Adayı

Abstract

The problem of not being appointed recently has become a serious problem for teacher candidates and increases the anxiety levels of teacher candidates. The aim of this study is to examine the anxiety levels of the guidance and psychological counseling teacher candidates waiting for appointment in terms of various variables. In this study, survey research model, which is one of the quantitative research methods, was used. The sample of the research consists of 152 teacher candidates, 77 of whom are female and 75 are male. The Assignment Anxiety Scale, whose validity and reliability studies were conducted, was used in the study. The variables of the participants in the study were reached through the personal information form. The data used in this research were prepared through Google Forms and applied to the participants with an online survey system. SPSS 25.00 package program was used for the analysis of the data obtained in the research and the data were analyzed. Different statistical procedures such as arithmetic mean, standard deviation, t test, One-Way Analysis of Variance were used in the analysis of the obtained data. As a result of the research findings, it was determined that the anxiety levels of the guidance and psychological counseling teacher candidates were above the medium level. In the light of the statistical procedures, it was found that there was no statistically significant difference between the anxiety levels of not being assigned guidance and psychological counseling teacher candidates in terms of gender and marital status variables, and there was no significant difference in the two sub-dimensions of the age variable. A statistically significant difference was reached in terms of economic gain and success at school variables, and a significant difference was found only in the fear of not being appointed sub-dimension in terms of age variable.

Keywords: Anxiety About Not Being Appointed, Guidance and Psychological Counseling, Teacher Candidate

Citation Information/Kaynaka Bilgisi

Öztekin, A.; Kol, V.; Taymur, K.; Yaray, E. ve Sarıyıldız, Y. (2022). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğretmen Adaylarının Atanamama Kaygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(19), 71-84.

GİRİŞ

Yaşamın her döneminde insanların merak ettiği, meraklarından ötürü endişe içinde olduğu durumlar vardır ve bu endişe durumları kaygıya yol açmaktadır. Kaygı duyma insandan insana değiştiği gibi insanların içinde bulunduğu duruma göre de farklılık gösterebilmektedir (Temiz, 2011). Bu farklılıklar kaygının tanımını da etkilemiştir. Kaygı kişide bulunan yeteneğin beklentileri ile uyuşmaması (Davison ve Neale, 2004), olumsuz duygusal bir tepki (Kyriacou ve Sutcliffe, 1979), gelecekte ne olacağını bilememe duygusu (Cüceloğlu, 1996), hayatın bir parçası ve karşılaşılan olumsuz durumlarla baş edilmesini sağlayan bir etmen (Singh, 2011), üzüntü, tasa ya da endişe duyulan düşünce (Atmaca, 2013) olarak ifade edilmektedir. Meslek insanların belirli bir zaman zarfı içinde aldıkları eğitimden sonra insanlara faydalı mal ve hizmet üretip karşılığında para kazanarak kendi hayatlarını sürdürmek amacıyla yaptıkları uğraşı alanı olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2007). Gelecek nesilleri yetiştiren öğretmenlerin mesleklerine sağlam adımlarla başlamaları mesleki kaygılarından arınmış olmalarına bağlıdır (Taşgın, 2006). Bu da gösteriyor ki öğretmenlerin mesleki kaygı duyması hem hayatlarında ekonomik sıkıntılara hem de mesleğe başlama noktasında sıkıntı yaşamalarına neden olabilmektedir.

Eğitim fakülteleri programlarından mezun olan öğretmen adaylarının istihdamı, Türkiye’de önemli sorunlardan biri hâline gelmektedir. Türkiye’de istihdama yönelik yapılan ilk çalışmalar eleme yapılmasından ziyade öğretmen yeterliliklerini belirlemeye yönelik olmuştur. Öğretmen istihdamı için yapılan çalışmalar 1970’li yıllara kadar öğretmen yeterliliklerini belirlemeye yönelik olmuştur. İstihdam sorununun artmasıyla birlikte eleme sınavlarına 1990’lı yıllarda ihtiyaç duyulmuş ve öğretmen adaylarının eleme sınavlarıyla karşı karşıya gelmelerine neden olmuştur (Eraslan, 2004). Her geçen yıl ile birlikte eleme sınavlarına giren adaylarının çoğalması ve istihdam edilecek kişi alımlarının azalması, sınava giren insanların kaygı düzeylerinin artmasına yol açmaktadır. Öğretmen adaylarının Eleme sınavlarına giriş zamanının yaklaşması ve mesleki geleceğe hazırlanmaları açısından üniversite yılları kritik dönem olarak görülmektedir. Üniversite yıllarında yaşanan bu durum birçok kaygıya yol açmaktadır. Bu kaygılar etkilerini akademik başarı, maddi durum, mesleki kaygılar ve daha birçok kaygı üzerinde kendisini göstermektedir. Üniversite öğrenimine devam eden öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin yaşadıkları ilk kaygı mesleki kaygı olarak göze çarpmaktadır (Kim, 2003). Özellikle eğitim yaşamının ilerlemesi ile birlikte mesleki kariyer kaygısı istihdam edilme kaygısı düzeylerinde artışa neden olmaktadır (Gizir, 2005).

Gelişen bilim ve teknoloji faaliyetleri ile beraber üniversite sayısı artmış ve bireyler yapabilecekleri mesleklere yönelmiştir. Üniversite öğrenimi başvurularında eğitim fakültelerini seçip öğretmen olmak isteyen öğretmen adaylarının bu mesleği seçmelerindeki en önemli sebep olarak öğretmenlik mesleğinin kutsal olması ve saygın bir meslek olarak görülmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca insanlardaki bir şeyler öğretme arzusu duygusunun tatmin edilmesi, yeni nesillerin yetiştirilmesine olanak verilmesi ve toplumun kalkındırılmasında etkili bir meslek olarak görülmesi üniversite öğreniminde insanların öğretmenlik mesleğini seçmesinde büyük önem arz etmektedir (Erdem ve Şimşek, 2000; Özbek, 2007; Semerci, 1999; Tarman, 2012). Öğretmenlik mesleğinin Türkiye’de kutsal ve saygın bir meslek olarak görülmesi öğretmenlik mesleğinin niteliğinin artırılmasını zorunlu kılmıştır (Özden, 1999). Öğretmenlik mesleğinin niteliğini arttırmak için yapılan çalışmalar içerisinde birçok eleme sınavının yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de eleme sınavı uygulaması Kamu Personeli Seçme Sınavı’dır (KPSS). Bu sınav öğretmen adaylarının mesleğe karşı olumsuz yönden etkilenmesine, psikolojik sorunlar yaşamasına neden olmakta ve öğretmen adaylarının depresyon, kaygı ve umutsuzluk düzeylerini arttırmaktadır (Tümkaya, Aybek ve Çelik, 2007).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine kabul edilişi konusunda alanyazın incelendiğinde dünyanın birçok yerinde benzer uygulamaların olduğu görülmektedir. Türkiye’de de dünyada öğretmen yetiştirmede takip edip izlenen ülkelerin sistem ve kriterlerine başvurduğu görülmektedir. Türkiye gibi birçok ülke öğretmen yetiştirme konusunda öğretmenlik mesleğinin niteliğini artırma konusunda birçok önlem almaktadır. Türkiye’nin öğretmen adaylarının atama niteliğini arttırmak için aldığı en büyük önlemin KPSS olduğunu görülmektedir. Yalnız bu sınavın öğretmen niteliğini nasıl arttırdığının tartışılması gereken bir konu olduğu görülmektedir. Semerci ve Özer’in (2005) yaptıkları çalışma sonucunda dünyanın birçok ülkesinde KPSS benzeri sınavların kullanıldığını görülmektedir. Bu ülkelerden bazıları şunlardır; İspanya, Almanya, Fransa, Avusturya, Lüksemburg ve Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) birçok eyaletinde de bu sistemin kullanıldığı görülmektedir. KPSS benzeri yapılan bu sınavlar kâğıt-kalem testleri şeklinde yapılabildiği gibi bazı ülkelerde mülakat yani görüşme şeklinde

de gerçekleştirilmektedir. Mülakat tarzı uygulamalara başvuran ülkelere bazılarında Portekiz, Yunanistan, Hollanda ve Belçika gibi ülkeler örnek olarak gösterilmektedir.

Türkiye’de öğretmen adaylarının Millî Eğitim Bakanlığı’nda (MEB) öğretmen olabilmek için KPSS adı altında Genel Yetenek Genel Kültür Sınavı, Eğitim Bilimleri sınavı ve Öğretmenlik Alan Sınavına (ÖABT) girip bu sınavlarda yeterli başarıyı gösterip sözlü mülakat sınavı sonrasında öğretmen adaylarının istihdamları gerçekleştirilmektedir. Öğretmen adaylarının bu sınavlarda yeterli başarıyı gösterememesi sonucunda mesleki geleceklerinin yok olması endişesinden dolayı farklı istihdam olanaklarına yönelmekte ve bu durum kaygı düzeylerinin artmasına neden olmaktadır (Ceyhan, 2004; Şahin, 2011). Yapılan birçok çalışmada öğretmen adaylarının KPSS’den yeterli puan alamama endişesi sonucunda istihdam edilme kaygısı yaşadıkları ve yeni bir iş bulma konusunda karamsar olduklarını göstermektedir (Doğan ve Çoban, 2009; Kurt, 2008).

Türkiye’de öğretmen adaylarının öğretmen istihdam etme konusunda ve öğretmen yeterliliğini belirleme konusunda yapılan KPSS gibi eleme sınavları birçok eğitim kesimi tarafından eleştirilmektedir. Adıgüzel’in (2008) yaptığı çalışmaya göre Türkiye’de öğretmen adaylarının istihdam edilmesi ve öğretmen niteliğini artırıcı yapılan sınavların işlevsel olmadığı konusunda eleştirilmektedir. Bu durum yapılan kâğıt-kalem testlerinin öğretmen adaylarının niteliğini arttırmada ve öğretmen adaylarını istihdam etme konusunda birçok yönden yetersiz olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlik mesleğini yapmak için eğitim fakültelerini seçen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin beklentilerinin gerçekleşmesi, günümüzde bir hayli zor görünmektedir. İstihdam olanaklarının azalması mesleğe yönelik öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini arttırmaktadır. Öğretmenlik mesleğini gerçekleştirmek için yapılan eleme sınavı öğrencileri birçok konudan mahrum bırakmaktadır. Ders çalışma ile birlikte sosyal, kültürel aktivitelere yeterince zaman ayıramayan öğrencilerin bu konulardan mahrum kalması öğretmen adaylarının kaygı ve stres düzeylerini arttırmaktadır. Ayrıca öğretmen adaylarına çevreden gelen beklentilere yönelik birçok soru, öğretmen adaylarını psikolojik olarak yıpratmakta ve mesleğe ilişkin eleme sınavlarının zorluğu, istihdamın azlığı mesleki geleceğe karşı kaygı düzeylerini arttırmakta ve karamsar bir bakış açısı ile bakmalarına neden olmaktadır. Alanyazında yapılan birçok çalışmada öğretmen adaylarının en büyük kaygılarının atanamama kaygısı olduğunu göstermektedir (Akpınar, 2013; Aslan, 2010) ve öğretmen adayları için yapılan eleme sınavlarının psikolojik olarak çok yıpratıcı olduğunu (Gündoğdu, Çimen ve Turan, 2008), öğretmen adaylarındaki kaygılanma sebeplerinin en büyüğünün atanamama kaygısı olduğunu belirtmektedir (Sezgin ve Duran, 2011).

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının atanamama kaygısı üzerine ilgili alanyazın incelendiğinde, yeterli sayıda çalışma olmadığı görülmektedir. Bu sebepten dolayı Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının atanamama kaygısının ne düzeyde olduğu ve düşüncelerinin ne yönde olduğunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının istihdam olanaklarının kamuda yıldan yıla azalması nedeniyle ve eleme sınavlarının zorluğundan dolayı kaygı düzeylerinin ne düzeyde olduğu derinlemesine incelenmesi gereken bir konu hâline gelmiştir. Bu yönde yapılan bu çalışma rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının yaşadıkları problemleri bilimsel olarak ortaya koymada katkı sağlayacaktır. Ayrıca yapılan bu ve benzeri çalışmalarda sadece rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarını değil diğer branşlardaki öğretmen adaylarının da yaşadıkları kaygı ve stresten dolayı psikolojik yardım almalarına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere yanıtlar aranmıştır.

1. RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri ne düzeydedir?
2. RPD öğretmen adaylarının atanamamaya yönelik kaygı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri ekonomik kazanç durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

6. RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri okuldaki başarı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada Nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırma modeli kullanılmıştır. Tarama araştırma modeli, geçmişte yaşanmış veya günümüzde yaşanan bir durumu betimlemeye yarayan araştırma modelidir. Tarama araştırma modelleri çok sayıda birimden oluşan evren hakkında genel bir yargıya varmak için oluşturduğumuz evrenin tamamından ya da bir bölümünden alınan örneklem üzerinde çalışılmayı sağlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012). Tarama araştırma modellerinde kullanılan yöntemlerden birisi de ölçeklerdir. Bu çalışmada da güvenilirlik ve geçerliği yüksek olan Öğretmenlerin Atanamama Kaygısı Ölçeği (AKÖ) kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmada farklı üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde öğrenime devam eden ve mezun olan öğretmen adaylarından, Mardin il ve ilçelerinde ikamet eden katılımcılar seçilmiştir. Çalışmadaki katılımcılara online anket sistemi olan Google Formlar yöntemi ile ulaşılmıştır. Araştırmanın katılımcıları gönüllük esasına dayanılarak ankete cevap vermeyi kabul eden kişilerden seçilmiştir. Bu çalışmada 77'si kadın, 75'i erkek olmak üzere 152 katılımcıya ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerine, AKÖ ile ulaşılmıştır. AKÖ geçerlik ve güvenilirlik araştırması Eskici (2016) tarafından yapılmış ve yapılan güvenilirlik analizi sonucunda cronbach alpha değeri .96 bulunmuştur. AKÖ 13 madde ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. AKÖ 5'li likert tipinden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında kesinlikle katılıyorum 5 puan, katılıyorum 4 puan, kararsızım 3 puan, katılmıyorum 2 puan ve kesinlikle katılmıyorum 1 puan olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 65 puandır, minimum alınabilecek olan puan ise 13 puandır. AKÖ atanamama korkusu ve kişisel algı alt boyutlarından oluşmaktadır. Atanamama korkusu boyutu 10 maddeden oluşmakta ve maksimum 50 puan, minimum 10 puandan oluşmaktadır. Kişisel algı boyutu ise maksimum 15, minimum 3 puandan oluşmaktadır. Atanamama korkusu boyutu 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 maddelerinden oluşmakta ve "7. Öğretmen olarak atanamama düşüncesi beni huzursuz ediyor" gibi maddelerden oluşmaktadır. Kişisel algı boyutu ise 3, 4, 6 maddelerinden oluşmakta ve "6. Öğretmen olarak atanamayıp depresyona girmekten korkuyorum" gibi maddelerden oluşmaktadır. Ölçeğin iki alt boyutundan alınan toplam puanlar ise öğretmen adaylarının atanamama kaygısını ölçmektedir.

Araştırmanın değişken bilgilerine, katılımcılara uygulanan kişisel bilgi formu ile ulaşılmıştır. Bu bilgiler cinsiyet, medeni durum, ekonomik kazanç, okuldaki başarı durumları ve yaş değişkeninden oluşmaktadır.

Yapılan bu çalışmanın verilerine ulaşmadan önce Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik kurul onayı ve Mardin Artuklu Üniversitesinden araştırma izni alınmıştır. Araştırmada kullanılan atanamama kaygısı ölçeği (AKÖ) için ölçme aracını geliştiren kişilerden e-posta ile izin alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra AKÖ sanal anket aracılığı ile hazırlanıp katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmada gönüllük esas alınıp katılımcılardan kişisel veriler talep edilmemiştir

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için yapılan normallik varsayımında verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve iki değişkenin bulunduğu karşılaştırmalarda bağımsız t testi, üç ve daha fazla değişkenin bulunduğu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğu diğer testlerde görülemediğinden veriler LSD tekniği ile analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır.

Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Tablo 1: Atanamama Kaygısı Ölçeğine Ait Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi

Cronbach Alpha Değeri	Madde Sayısı
.974	13

AKÖ'ye ait güvenilirlik analizi, cronbach alpha güvenilirlik katsayısı belirlenerek güvenilirlik analizi yapılmıştır. Yapılan cronbach alpha güvenilirlik analizi sonucunda, cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .974 olarak bulunmuştur. Bulunan bu katsayı değeri .80 ile 1 değeri aralığında bulunduğundan ölçeğin çok yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda bulunan katsayının .70 ve üzerinde bir puana sahip olması kullanılan ölçeğin yeterli bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2010).

Etik Kurul Onay Bilgileri

Araştırma için Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik kurul izni alınmıştır.

Kurul Adı : Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Oturum Tarihi : 08.09.2021

Oturum Sayısı : 8

Belge Sayı Numarası: E-79906804-050.06.04-25438

BULGULAR

RPD Öğretmen Adaylarının Yıllara Göre İstihdam Durumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 2: Son 7 Yılın MEB RPD Kadrosu Atama Kontenjanları ve Sınava Giren Aday Sayısı

Yıl	Aday Sayısı	Atama Yapılan aday Sayısı	Boşta Kalan aday Sayısı
2014 ^a	5092	2876	2216
2015 ^b	6786	2172	4614
2016 ^c	9495	2109	7386
2017 ^d	12053	771	11282
2018 ^e	15.952	929	15023
2019 ^f	16766	1122	15644
2020 ^g	21010	2061	18949

Kaynak: ÖSYM Sınav Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler (a, b, c, d, e, f, g); MEB Atama Kontenjanları (2014-2020)

Tablodaki veriler, atamaların yapıldığı MEB ve KPSS sınavını yapan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezinin (ÖSYM) resmî sitesinden alınmıştır. Veriler incelendiğinde MEB kadrosuna dâhil olmak için sınava giren aday sayısı her yıl artış göstermektedir. 2014 yılında sınava giren aday sayısı 5092 kişi iken, 2020 yılında aday sayısı 21010 kişi olmuştur. Ataması yapılan aday sayısına bakıldığında 2014 yılından 2017 yılına kadar atama sayısında azalmanın olduğu 2017 yılından 2020 yılına kadar artışa geçtiği görülmektedir. Yıllar arasında ataması yapılan aday sayısına bakıldığında en çok atama sayısının 2014 yılında olduğu en az atama sayısının ise 2017 yılında olduğu görülmektedir. Sınava giren aday sayısı ve ataması yapılan aday sayılarının birbirini karşılama durumuna bakıldığında yıldan yıla boşta kalan aday sayısının arttığı gözlemlenmektedir. 2014 yılında boşta kalan aday sayısı 2216 kişiyken 2020 yılında boşta kalan aday sayısı 18949 kişi olduğu görülmektedir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeylerine ve alt boyutlarına ilişkin bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: RPD Öğretmen Adaylarının Atanamama Kaygısı Ölçeğine ve Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	N	\bar{X}	SS	Madde Ortalaması
Atanamama Korkusu alt boyutu	10	152	43,57	10,40	3,94
Kişisel Algı alt boyutu	3	152	10,59	3,66	3,53
Atanamama Kaygısı	13	152	50,09	14,94	3,85

Yapılan analiz sonucunda Tablo 3'teki veriler incelendiğinde AKÖ'nün iki alt boyutunun olduğu atanamama korkusu alt boyutunun 10 maddeden oluştuğu, kişisel algı alt boyutunun 3 maddeden oluştuğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının atanamama korkusu alt boyutundan aldığı ortalama puana bakıldığında 43,57 olduğu ve standart sapmasının 10,40 olduğu görülmektedir. Kişisel algı alt

boyutundan alınan ortalama puanlara bakıldığında 10,59 ortalama puana sahip olduğu ve standart sapmasının 3,66 olduğu görülmektedir. AKÖ'nün toplamından alınan puanların ortalamasına bakıldığında 50,09 ortalama puana sahip olduğu ve standart sapmasının 14,94 olduğu görülmektedir. AKÖ'den alınan madde ortalamalarına bakıldığında atanamama korkusu alt boyutu madde ortalamasının 3,94 olduğu, kişisel algı alt boyutunun madde ortalamasının 3,53 olduğu ve atanamama kaygısı madde boyutuna bakıldığında madde ortalamasının 3,85 olduğu görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

RPD öğretmen adaylarının atanamamaya yönelik kaygı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bilgiler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin T Testi Analizi Sonucu

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	P
Atanamama Korkusu Alt Boyutu	Kadın	77	45,16	9,48	.55
	Erkek	75	41,93	11,10	
Kişisel Algı Alt Boyutu	Kadın	77	10,98	3,33	.186
	Erkek	75	10,20	3,95	
Atanamama Kaygısı	Kadın	77	52,27	13,65	.069
	Erkek	75	47,86	15,94	

$p > .05$

Yapılan t testi analizi sonucuna göre AKÖ'ye ait atanamama korkusu alt boyutu ortalama değerlerine bakıldığında kadın öğretmen adaylarının 45,16 puana sahip olduğu, erkek öğretmen adaylarının ise 41,93 puana sahip olduğu görülmekte ve kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından yüksek puan aldığı görülmektedir. Atanamama korkusu analizi sonucunda p değerinin .55 bulunması ve p değerinin $p > .05$ 'ten büyük olması sebebiyle RPD öğretmen adaylarının atanamama korkularının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. AKÖ'ye ilişkin kişisel algı alt boyutu ortalama puanlarına bakıldığında, kadın öğretmen adaylarının 10,98, erkek öğretmen adaylarının 10,20 ortalama puana sahip olduğu ve kadın öğretmen adaylarının daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Kişisel algı alt boyutu p puanına bakıldığında .186 olduğu görülmekte ve p değerinin $p > .05$ 'ten büyük olması sebebiyle RPD öğretmen adaylarının, cinsiyet değişkenine göre kişisel algı alt boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. AKÖ'den alınan toplam puanlara bakıldığında, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek puan aldığı görülmekte ve p değerinin .069 olması $p > .05$ 'ten büyük olması sebebiyle RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygılarının cinsiyet değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri ekonomik kazanç durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bilgiler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Ekonomik Kazanç Değişkenine İlişkin ANOVA Analizi Sonucu

	Ekonomik Kazanç	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	SD	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
1. Alt Boyut	a. 0-1999	37	49.35	Gruplar arası	9881.08	3	3293.69	75.29	.000*	a-c
	b. 2000-2999	52	50.76	Gruplar içi	6474.1	148	43.74			
	c. 3000-3999	32	36.90							
	d. 4000 ve üzeri	31	31.48							
	Toplam	152	43.57		16355.2	151				
2. Alt Boyut	a.0-1999	37	13.29	Gruplar arası	1200.77	3	400.257	71.73	.000*	a-c
	b. 2000-2999	52	12.63	Gruplar içi	825.74	148	5.57			
	c.3000-3999	32	8.15							

	Ekonomik Kazanç	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	SD	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
	d.4000 ve üzeri	31	6.48							
	Toplam	152	10.59		2026.52	151				
Atanamama Kaygısı	a.0-1999	37	59.29	Gruplar arası	20994.6	3	6998.22			a-c
	b.2000-2999	52	60.11	Gruplar içi	12724.8	148	85.97	81.39	.000*	a-d
	c.3000-3999	32	40.09							
	d.4000 ve üzeri	31	32.64							
	Toplam	152	50.09		33719.5	151				

p < .05

Yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonucunda, atanamama korkusu alt boyutuna ilişkin ortalama puanlara bakıldığında 0-1999 arası gelire sahip olan öğretmen adaylarının 49,35 ortalama puana sahip olduğu ve 37 katılımcıdan oluştuğu, 2000-2999 arası gelire sahip olan öğretmen adaylarının 50,76 puana sahip olduğu ve 52 katılımcıdan oluştuğu, 3000-3999 arası gelire sahip olan öğretmen adaylarının 36,90 ortalama puana sahip olduğu ve 32 katılımcıdan oluştuğu, 4000 ve üzeri gelire sahip öğretmen adaylarının ise 31,48 puana sahip olduğu ve 31 kişiden oluştuğu görülmektedir. Atanamama korkusu alt boyutundan alınan ortalama puanlar ekonomik kazanç durumu yükseldikçe öğretmenler adaylarında atanamama korkusunun düştüğünü göstermektedir. Atanamama korkusu alt boyutuna ilişkin p değerine bakıldığında RPD öğretmen adaylarının atanamama korkularının ekonomik kazanç değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(3-148)}=75.29$; $p<.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD tekniği analizi kullanılmıştır. LSD testi sonuçlarına göre 0-1999 ekonomik kazançta sahip öğretmen adayları ile 3000-3999 ve 4000 üzeri ekonomik kazançta sahip öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$).

Tek yönlü ANOVA analizi sonucunda kişisel algı alt boyutuna bakıldığında en yüksek ortalama puanın 13,29 olduğu ve 0-1999 arası gelire sahip olan öğretmen adaylarında olduğu en düşük ortalama puanın ise 4000 ve üzeri gelire sahip öğretmen adaylarında olduğu ve bu ortalamanın 6,48 olduğu görülmektedir. Kişisel algı alt boyutunda da ekonomik kazancın arttıkça kişisel algı durumu ortalama puanlarının düştüğü görülmektedir. Analiz sonucunda RPD öğretmen adaylarının kişisel algı düzeylerinin ekonomik kazanç değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(3-148)}=71.73$; $p<.05$). LSD testi sonuçlarına göre 0-1999 ekonomik kazançta sahip öğretmen adayları ile 3000-3999 ve 4000 üzeri ekonomik kazançta sahip öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$).

RPD öğretmen adaylarının ölçeğin tamamından yani AKÖ'den aldıkları ortalama puanlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının en yüksek atanamama kaygılarının düşük ekonomik kazanç durumuna sahip olan öğretmen adaylarında olduğu, ekonomik kazanç durumunun artmasıyla birlikte atanamama kaygısının düştüğü görülmektedir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeylerinin ekonomik kazanç değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(3-148)}=81.39$; $p<.05$). Gruplar arasındaki anlamlı farklılıklar alt boyutlardaki grup farklılıkları ile aynı olduğu görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bilgiler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Analizi Sonucu

	Yaş	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	SD	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
1. Alt Boyut	a.18-21	39	39.70	Gruplar arası	810.7	2	405.37	3.88	.023*	b-c
	b.22-26	82	42.56	Gruplar içi	15544.4	149	104.32			
	c.27 ve üstü	31	45.51							
	Toplam	152	43.57		16355.2	151				
2. Alt Boyut	a.18-21	39	10.25	Gruplar arası	20.90	2	10.45	0.77	.462*	
	b.22-26	82	10.93	Gruplar içi	2005.61	149	13.46			
	c.27 ve üstü	31	10.12							
	Toplam	152	10.59		2026.52	151				
Atanamama Kaygısı	a.18-21	39	45.35	Gruplar arası	1303.4	2	651.73	10.53	.053*	
	b.22-26	82	48.58	Gruplar içi	32416.0	149	217.55			
	c.27 ve üstü	31	52.60							
	Toplam	152	50.09		33719.5	151				

p > .05

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde atanamama kaygısının atanamama korkusu alt boyutuna ait verilere bakıldığında 18-21 yaş aralığında 39 katılımcının olduğu ve 39,70 ortalama puana sahip olduğu, 22-26 yaş aralığında 82 katılımcının olduğu ve 42,56 ortalama puana sahip olduğu, 27 ve üstü 31 katılımcının olduğu ve 45,51 ortalama puana sahip olduğu görülmektedir. . Atanamama korkusu alt boyutuna ilişkin p değerine bakıldığında RPD öğretmen adaylarının atanamama korkularının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(2-149)} 3.88$; $p < .05$). LSD analizi sonucunda 22-26 yaş aralığı grubu ile 27 ve üstü yaş aralığı grubunda olan öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Kişisel Algı alt boyutu verilerine bakıldığında, üç yaş aralığı gruplarının birbirine yakın ortalama puanlar aldığı ve yapılan ANOVA analizi sonucunda RPD öğretmen adaylarının kişisel algı düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(2-149)} 0.77$; $p > .05$).

Atanamama kaygısı ölçeğinden alınan toplam puanlara bakıldığında 18-21 yaş aralığının 45,35 ortalama puana sahip olduğu, 22-26 yaş aralığının 48,58 ortalama puana sahip olduğu, 27 ve üstü yaş aralığının ise 52,60 ortalama puana sahip olduğu görülmektedir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygısı düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(2-149)} 10.53$; $p > .05$).

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bilgiler Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7: Katılımcıların Medeni Durum Değişkenine İlişkin T Testi Analizi Sonucu

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	p
Atanamama Korkusu alt boyutu	Bekâr	124	44,29	10,51	.070
	Evli	28	40,35	9,42	
Kişisel Algı alt boyutu	Bekâr	124	10,71	3,68	.260
	Evli	28	9,89	3,53	
Atanamama Kaygısı	Bekâr	124	51,04	15,10	.099
	Evli	28	45,89	13,68	

p > .05

Tablo 7'deki bulgular incelendiğinde yapılan t testi analizi sonucunda AKÖ'nün atanamama korkusu alt boyutu verilerine bakıldığında bekâr 124 katılımcının olduğu ve 44,29 ortalama puana sahip olduğu, evli katılımcıların ise 28 olduğu ve 40,35 ortalama puana sahip olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda atanamama korkusuna alt boyutuna ilişkin p değeri .070 bulunmuştur. Bulunan p değeri $p > .05$ 'ten büyük olması sebebiyle RPD öğretmen adaylarının medeni durum değişkenine göre atanamama korkusu alt boyutu kaygı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. AKÖ kişisel algı alt boyutuna bakıldığında bekâr katılımcıların 10,71 ortalama puana sahip olduğu, evli katılımcıların ise 9,89 ortalama puana sahip olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda p değeri .260 bulunmuş ve p değeri $p > .05$ 'ten büyük olması sebebiyle RPD öğretmen adaylarının medeni durum değişkenine göre kişisel algı alt boyutu kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. AKÖ geneline bakıldığında bekâr katılımcıların 51,04 ortalama puana, evli katılımcıların ise 45,89 ortalama puana sahip olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda p değeri .099 bulunmuş ve p değeri $p > .05$ 'ten büyük olması sebebiyle RPD öğretmen adaylarının medeni durum değişkenine göre atanamama kaygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeyleri okuldaki başarı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bilgiler Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8: Katılımcıların Okuldaki Başarı Durumu Değişkenine İlişkin ANOVA Analizi

	Okuldaki Başarı Durumu	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	SD	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
1. Alt Boyut	a. 2.5 ve altı	30	48.77	Gruplar arası	2070.9	2	1035.48	10.80	.000*	a-c
	b. 2.5 – 3	49	42.73	Gruplar içi	14284.2	149	95.86			
	c. 3 ve üstü	73	40.42							
	Toplam	152	43.57		16355.2	151				
2. Alt Boyut	a.2.5 ve altı	30	12.08	Gruplar arası	214.04	2	107.02	8.79	.000*	a-c
	b.2.5 – 3	49	11.03	Gruplar içi	1812.47	149	12.16			
	c.3 ve üstü	73	9.42							
	Toplam	152	10.59		2026.52	151				
Atanamama Kaygısı	a.2.5 ve altı	30	57.34	Gruplar arası	4175.6	2	2087.80	10.53	.000*	a-c
	b.2.5 – 3	49	46.63	Gruplar içi	29543.9	149	198.28			
	c.3 ve üstü	73	45.42							
	Toplam	152	50.09		33719.5	151				

$p < .05$

Tablo 8'deki bulgular incelendiğinde, okuldaki başarı durumu değişkenine ilişkin yapılan ANOVA analizi sonucunda atanamama korkusu alt boyutunda okul başarısı 2.5 ve Altı not ortalamasına sahip 30 katılımcının olduğu ve 48,77 ortalama ölçek puanına sahip olduğu, okul başarısı 2.5 – 3 not ortalaması olan 49 katılımcının olduğu ve 42,73 ortalama ölçek puanına sahip olduğu, okul başarısı 3 ve Üstü not ortalaması olan katılımcıların 73 olduğu ve 40,42 ortalama ölçek puanına sahip olduğu görülmektedir. Atanamama korkusu alt boyutuna ilişkin p değerine bakıldığında RPD öğretmen adaylarının atanamama korkularının okuldaki başarı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(2-149)}=10.80$; $p < .05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD tekniği analizi kullanılmıştır. LSD analizi sonucunda not ortalaması 2.5 ve altı ile 3 ve üstü not ortalamalarına sahip öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < .05$).

Öğretmen adaylarının kişisel algı boyutuna bakıldığında ise okul başarısı 2.5 ve altı not ortalamasına sahip katılımcıların 12,08 ortalama ölçek puanının olduğu, okul başarısı 2.5 – 3 not

ortalaması olan katılımcıların 11,03 ölçek puanının olduğu, okul başarısı 3 ve Üstü ortalama puana sahip katılımcıların 9,42 ölçek puanının olduğu görülmektedir. Kişisel algı alt boyutuna ilişkin p değerine bakıldığında RPD öğretmen adaylarının kişisel algı kaygısının okuldaki başarı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(2-149)}=8.79$; $p<.05$). LSD analizi sonucunda anlamlı farklılığın not ortalaması 2.5 ve altı ile 3 ve üstü not ortalamalarına sahip öğretmen adayları arasında olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Atanama kaygısından alınan genel ortalama puanlara bakıldığında da yine en yüksek kaygı düzeylerinin okul başarısı 2.5 ve altı not ortalamasına sahip olan katılımcılarda ve 57,34 ortalama ölçek puanına sahip oldukları, en düşük atanamama kaygısı düzeyi ise okul başarısı 3 ve üstü not ortalaması olan öğretmen adaylarında olduğu görülmektedir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygılarının okuldaki başarı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(2-149)}=10.53$; $p<.05$). Gruplar arasındaki anlamlı farklılıklar alt boyutlardaki grup farklılıkları ile aynı olduğu görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ile RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Türkiye’de öğretmenlik istihdam olanaklarının azalması sonucu, eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmen adaylarının artmasıyla birlikte alımların azalması eleme sınavlarının seçiciliğinin artmasına neden olmuş ve eleme sınavının daha çok zor olmasına sebebiyet vermiştir. Yaşanan bu durum eğitim fakültelerinden mezun olmuş öğretmen adaylarının öğretmen olmak için çok daha fazla çaba göstermesine neden olmuş ve kendilerini birçok sosyal aktiviteden mahrum bırakmasına yol açmıştır. Bu durum öğretmen adaylarının kaygı ve stres seviyesinin artmasına neden olmuş, birçok faktörün kaygı ve stres seviyesini arttırdığı görülmüştür (Arı ve Yılmaz, 2015). Bu araştırmada RPD öğretmen adaylarının hem bu kaygı düzeylerini ölçmek hem de bu kaygı ve stres durumunu etkileyen değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen atama sorunları hakkında ilgili alanyazın incelendiğinde öğretmen atamalarının ciddi bir sorun olduğunu belirten birçok çalışmaya rastlanılmaktadır (Can ve Can, 2011; Safran, Kan, Üstündağ, Birbudak ve Yıldırım, 2014).

Araştırmanın birinci alt problemi olan RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeylerine bakıldığında öğretmen adaylarının atanamama korkusu alt boyutu ve kişisel algı alt boyutundan aldıkları ölçek puanlarının orta seviyenin üzerinde 3-4 puan aralığında olduğu görülmekte ve bu da RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeylerinin orta seviyenin üzerinde bir kaygı durumuna sahip oldukları görülmektedir. AKÖ kullanan Eskici’nin (2016) yaptığı çalışmanın atanamama korkusu alt boyutu ile atanamama kaygısı bulguları ile tutarlılık göstermekte kişisel algı alt boyutu kaygı düzeyi ile farklılık göstermektedir. Yapılan başka bir çalışma olan Süner ve Eskici (2020) yaptıkları çalışmanın bulguları ile aynı bulgular açısından benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde, RPD öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. AKÖ’den ve alt boyutlarından alınan ortalama puanlarda, kadınların erkeklere göre daha yüksek bir kaygı düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Yapılan bu çalışmanın bulguları Çetin’in (2013) ilgili konu ile ilgili yaptığı çalışmanın bulgularıyla tutarlılık göstermekte kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek kaygı düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Yapılan birçok çalışmada da aynı şekilde kadın öğretmen adaylarının daha yüksek kaygı düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir ve bu bulgular bulgularımızla tutarlılık göstermektedir (Mergen, Arslan, Erdoğan, Mergen ve Arslan, 2014; Akgün, Gönen ve Aydın, 2007). Yapılan çalışmalardan biri olan Süner ve Eskici (2020) yaptıkları çalışmada kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından atanamama kaygısı, atanamama korkusu boyutlarında daha yüksek ortalama kaygı düzeyinde oldukları görülmekte ve bu bulgularımızla tutarlılık olduğunu göstermektedir. Kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha yüksek mesleki kaygı düzeyine sahip olması erkeklerin beden gücü gerektiren işlerde daha çok iş alanına girip iş bulabilmesi ve toplum yapımızın ataerkil yapısının etkisinin azalması ve de kadınların daha fazla iş yaşamına katılmasıyla birlikte istihdam edilme oranlarının azalmasının etkisi olduğu düşünülebilir (Süner ve Eskici, 2020).

Araştırmanın üçüncü alt problemine bakıldığında RPD öğretmen adaylarının atanamamaya yönelik kaygı düzeylerinin ekonomik kazanç değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmektedir. Araştırmanın verileri analiz edildiğinde ekonomik kazanç durumunun yükselmesi ile

birlikte öğretmen adaylarının atanamama kaygısı ve de alt boyutlarına ilişkin kaygı düzeylerinin düştüğü gözlenmektedir. Ekonomik kazanç durumunun en düşük olduğu katılımcıların ortalama puanına bakıldığında 60,11 olduğu ve ortalamanın çok üstünde bir kaygı düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Ekonomik kazanç durumunun yüksek olduğu katılımcılarda ise ortalama puanın 32,64 olduğu ve ortalama kaygı düzeyinin altında bir kaygı düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu durum ekonomik kazanç durumunun iyileşmesi ile birlikte öğretmen adaylarının atanamama kaygı düzeylerinin düştüğünü göstermektedir. Süner (2019) yaptığı çalışmada, 1802 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada ekonomik kazanç durumunun öğretmen adaylarında artması ile kaygı düzeylerinin düştüğünü belirtmiştir. Bu çalışmanın bulguları yaptığımız çalışmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde, RPD öğretmen adaylarının atanamamaya yönelik kaygı düzeylerinin yaş değişkenine göre atanamama korkusu alt boyutunda anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği, kişisel algı alt boyutu ve atanamama kaygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir. Araştırmanın verileri AKÖ'den alınan en yüksek ve en düşük puanlar göz önünde bulundurularak tüm yaş gruplarının ortalama kaygı düzeyinin üzerinde bir kaygı düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Anlamlı bir farklılık oluşmamasına karşın yaşın artması ile birlikte eğitim fakültelerinden mezun olmanın yaklaşması ve mezun olduktan sonra istihdam olanakları ile karşı karşıya kalınması öğretmen adaylarındaki kaygı düzeylerinin artmasına neden olmuştur. Yapılan bu çalışmada da yaşla birlikte kaygı seviyesi artmış fakat anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Bozdam'ın (2008) öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışma bulgularında da öğretmen adaylarında yaş seviyesinin artması ile birlikte kaygı düzeyinde artışın meydana geldiğini belirtmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ve çalışmanın bulguları bulgularımızla tutarlılık göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt probleminde bakıldığında RPD öğretmen adaylarının atanamamaya yönelik kaygı düzeylerinin medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Araştırmanın verileri analiz edildiğinde bekâr öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin atanamama korkusu, kişisel algı ve atanamama kaygısı düzeylerinde evli öğretmen adaylarına göre daha yüksek bir kaygıya sahip olduklarını göstermektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen hem bekâr hem evli öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin ortalama kaygı düzeyinin üzerinde olduğu görülmekle birlikte birbirine yakın puanlar aldıkları görülmektedir. Evli öğretmen adaylarının daha az kaygı seviyesine sahip olması ise hayatlarının belli bir düzen içerisinde yer alması ile belirsiz durumları ortadan kaldırdıkları ve eşlerinden aldıkları destek ile yaşadıkları kaygı düzeyini düşürdükleri düşünülmektedir. Kaygı üzerinde yapılan Gül Akmaz ve Ceyhan'ın (2009) yaptığı kaygı çalışmasında bekâr adaylarının evli adaylarına göre daha yüksek kaygıya sahip olmaları ile birlikte anlamlı farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmanın son alt probleminde bakıldığında ise RPD öğretmen adaylarının atanamamaya yönelik kaygı düzeylerinin okuldaki başarı durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmektedir. Araştırma verilerine bakıldığında okuldaki başarısı 2.5 ve altı not ortalaması olan öğretmen adaylarının en yüksek kaygı düzeyine sahip olduğu, okuldaki başarı durumu 3 ve üstü not ortalaması olan öğretmen adaylarının ise en düşük kaygı düzeyine sahip olduğu tüm alt boyutlarda görülmektedir. Bu analiz sonucunda okuldaki başarı durumunun yükselmesinin öğretmen adaylarının kaygı düzeyini düşürdüğü görülmektedir. Özçakmak ve Köroğlu'nun (2015) 80 öğretmen adayı üzerinde yaptığı çalışmada okuldaki başarı durumunun öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin beklentilerini olumlu yönde etkilediği ve kaygı düzeyini etkilediğini, düşürdüğünü belirtmiştir.

Bu çalışmanın sınırlılıkları araştırmada veri toplama aracı olarak AKÖ kullanılması, örneklemin sınırlı olması sebebi ile tüm durumlara genellenememesi, ilgili alanyazın incelendiğinde konu ile ilgili yapılan çalışmaların çok yetersiz olması, verilerin analizi için kullanılan bağımsız t testi, tek yönlü ANOVA analizi gibi yöntemlerle sınırlı olması çalışmanın sınırlılıkları olarak gösterilebilir.

Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunmaktadır:

- Araştırma örneklemini sınırlı olması sebebi ile daha büyük örneklem gruplarına uygulanması araştırmanın güvenilirlik ve geçerliğine katkı sağlayacaktır.
- Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bundan dolayı nitel araştırmalarla desteklenmesi daha güvenilir, geçerli ve de ayrıntılı bakış açısı kazandıracaktır.

- RPD öğretmen adayları ve diğer öğretmen adaylarının atanamama kaygısıyla baş etmeleri konusunda bilinçlendirme çalışmaları ve gerekirse psikolojik destek verilmesinde fayda vardır.
- RPD öğretmen adaylarının atanamamaları durumunda farklı sektörlerde istihdam edilmelerini sağlayacak yönde lisans eğitimini kapsayacak yönde pratik ve teorik bilgilerle altyapı geliştirilebilir.

Yazarlık Katkısı

Birinci yazar araştırma konusunun ortaya konulması, alanyazın taramasının yapılması, verilerin toplanması ve incelenmesine (%40); ikinci yazar araştırma konusunun geliştirilmesine (%15); üçüncü yazar araştırma verilerinin ve yöntem kısmının incelenmesine (%15); dördüncü yazar araştırma verilerinin toplanmasına (%15); beşinci yazar araştırma verilerinin toplanmasına (%15) katkıda bulunmuştur.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Araştırma için Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik kurul izni alınmıştır.

Kurul Adı : Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
 Oturum Tarihi : 08.09.2021
 Oturum Sayısı : 8
 Belge Sayı Numarası: E-79906804-050.06.04-25438

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (15 Şubat 2008). *Öğretmen Yetiştirmede Mesleki (Pedagojik) Formasyonun Önemi*. <http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=65> adresinden 01.01.2022 tarihinde erişildi.
- Akgün, A.; Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Akmaz, M. G. ve Ceyhan, N. (2009). Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Tokat Örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 131-147.
- Akpınar, B. (2013). Öğretmen Adaylarının Stres Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(21), 229-241.
- Arı, E. ve Yılmaz, V. (2015). KPSS Hazırlık Kursuna Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeyleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 905-931.
- Aslan, C. (2010). Türkçe Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Sorunları Üzerine Çevrimiçi Paylaşım Alanlarındaki (Forum) İletilere Dayalı Bir Çözümleme. *NWSA: Education Sciences*, 5(4), 2254-2269.
- Atmaca, H. (2013). Almanca, Fransızca ve İngilizce Öğretmenliği Bölümlerinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(10), 67-76.
- Berliner, D. C. (2005). The Near Impossibility of Testing for Teacher Quality. *Journal of Teacher Education*, 56(3), 205-213.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, S. ve Can, Ş. (2011). Kamu Personeli Seçme Sınavı Öncesinde Öğretmen Adaylarının Stres Düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 765-778.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 91-101.
- Cüceloğlu, D. (1996). *İnsan ve Davranışı*, (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çetin, Ş. (2013). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) Yönelik Kaygılarının İncelenmesi. *National Education*, 0(197), 158-167.
- Davison, D. C. ve Neale J. M. (2004). *Anormal Psikolojisi*, (1. Baskı). Ankara: Türk Psikologları Derneği Yayınları.

- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Eraslan, L. (2004). Öğretmenlik Mesleğine Girişte Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) Yönteminin Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-31.
- Erdem, A. R. ve Şimşek, S. (2000, Mayıs). PAÜ Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenliği Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler, II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu'nda Sunulmuş Sözlü Bildiri – 10-12 Mayıs 2000, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Eskici, M. (2016). Öğretmen Adaylarının Atanamama Kaygılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(19), 361-378.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- Gündoğdu, K.; Çimen, N. ve Turan, S. (2008). Öğretmen Adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 35-43.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kim, S. K. (2003). Life Stress in Freshmen and Adjustment to College. *Korean Journal of Youth Studies*, 10, 215-237.
- Kurt, G. (2008). Gri İlişki Çözümlemesi ve Ridit Çözümlemesi Kullanılarak Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Kaygılarının Değerlendirilmesi. *Akademik Bakış*, 0(14), 1-10.
- Kyriacou, C. ve Sutcliffe J. (1979). Teacher Stress and Satisfaction, *Educational Research*, 0(21), 89-96.
- Mergen, H.; Arslan, H.; Erdoğan Mergen, B. ve Arslan, E. (2014). Öğretmen Adaylarının Mesleklerine Yönelik Tutum ve Kaygıları. *NWSA-Education Sciences*, 9(2), 162-177.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014-2020). *Atama Kontenjanları*. Retrieved from http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=-1&k_tur=-1&Sonuc=Goster adresinden 23.01.2022 tarihinde erişildi.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2014-2020). *Sınav Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler*. <https://www.osym.gov.tr/TR,20634/2020-kpss-lisans-genel-yetenek-genel-kultur-egitim-bilimleri-alan-bilgisi-ve-oabt-sonuclari-aciklandi-22102020.html> adresinden 23.01.2022 tarihinde erişildi.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Kişisel, Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkililik Derecesine İlişkin Algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-159.
- Özçakmak, H. ve Köroğlu, M. (2015). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Beklentileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 49-58.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem A Yayınları
- Safran, M.; Kan, A.; Üstündağ, M. T.; Birbudak, T. S. ve Yıldırım, O. (2014). 2013 KPSS Sonuçlarının Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Alanlara Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 13-25.
- Semerci, C. (1999). Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği. *Eğitim ve Bilim*, 23(111), 51-55.
- Semerci, N. ve Özer, B. (2005, Eylül). Tezsiz Yüksek Lisans ve Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin KPSS Sınavına Yönelik Algıları, XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi'nde Sözlü Olarak Sunulan Bildiri – 28-30 Eylül 2005, Pamukkale: Pamukkale Üniversitesi.
- Sezgin, F. ve Duran, E. (2011). Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın (KPSS) Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşantılarına Yansımaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 9-22.
- Singh, S. (2011). Level of Anxiety Among Prospective Teachers. *SPIJE*, 7(7), 17-21.
- Süner, Ş. (2019). Öğretmen Adaylarının Atanamama Kaygılarının Umutsuzluk Düzeyleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Menekşe Eskici), İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Süner, Ş. ve Eskici, M. (2020). Öğretmen Adaylarının Atanamama Kaygılarının Umutsuzluk Düzeyleri ile Cinsiyet ve Okul Türü Değişkenleri Açısından İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(Özel Sayı), 357-372.

- Şahin, İ. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmen İstihdamı ve Mesleki Geleceklerine İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167-1184.
- Tarman, B. (2012). Prospective Teachers' Beliefs and Perceptions About Teaching as a Profession. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(3), 1964-1973.
- Taşğın, Ö. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 679-686.
- Temiz, E. (2011). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Cinsiyet ve Alan Değişkenleri Açısından İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 303-310.
- Tümkaya, S.; Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). KPSS'ye Girecek Öğretmen Adaylarındaki Umutsuzluk ve Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerini Yordayıcı Değişkenlerin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(2), 953-974.
- Yılmaz, E. (2007). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. (Ed. E. Karip). *Eğitim Bilimine Giriş* içinde. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
-